

فهرست مطالب

مقدمه..... ۱۱

بخش نخست: تعهدات زیست محیطی شرکتهای چندملیتی

فصل اول: مبانی و مفاهیم اساسی حقوق محیط‌زیست.....	۱۳
گفتار اول: مفاهیم محیط‌زیست در حقوق بین‌الملل و حقوق داخلی کشورها.....	۱۳
مبحث اول: مفاهیم محیط‌زیست در حقوق داخلی کشورها.....	۱۳
مبحث دوم: محیط‌زیست در اسناد و کنوانسیون‌های بین‌المللی.....	۱۴
بند اول: محیط‌زیست در اسناد بین‌المللی با تأکید بر عنصر خسارت.....	۱۴
بند دوم: محیط‌زیست در کنوانسیون ۱۹۸۲.....	۱۵
بند سوم: محیط‌زیست در کنوانسیون لوگانو.....	۱۵
بند چهارم: محیط‌زیست در اسناد حقوق بین‌المللی بشر.....	۱۶
بند پنجم: دیدگاه UNEP در خصوص محیط‌زیست.....	۱۷
بند ششم: محیط‌زیست در اعلامیه استکهلم و اعلامیه ریو.....	۱۷
مبحث سوم: ضرورت شناسایی و قلمرو حقوق محیط‌زیست و فلسفه آن.....	۱۹
بند اول: تاریخچه حقوق بین‌الملل محیط‌زیست.....	۱۹
الف- قبل از سال ۱۹۷۲ (کنفرانس استکهلم)؛.....	۱۹
ب- از ۱۹۷۲ تا ۱۹۹۲ (از استکهلم تا ریو).....	۲۰
ج- از ۱۹۹۲ (کنفرانس ریو).....	۲۱
د- کنفرانس ریو تا کنفرانس ریو ۲۰+.....	۲۳
بند دوم: فلسفه حقوق محیط‌زیست.....	۲۴
الف- دیدگاه مادی؛.....	۲۴
ب- دیدگاه الهی.....	۲۴
بند سوم: حقوق بین‌الملل محیط‌زیست در چارچوب حق همبستگی.....	۲۵
گفتار دوم: اصول و منابع حقوق محیط‌زیست شرکتهای چند ملیتی.....	۲۸
مبحث اول: منابع حقوقی الزامات زیست محیطی.....	۲۸
بند اول: منابع اصلی.....	۲۸
الف- معاهدات بین‌المللی.....	۲۸
ب- عرف بین‌المللی.....	۳۱
ج- اصول کلی حقوقی.....	۳۳
بند دوم: منابع تکمیلی.....	۳۳

۶ □ حقوق محیط‌زیست و شرکت‌های چند ملیتی

- الف- رویه قضایی ۳۳
- ب- دکترین ۳۴
- ج- اعمال یکجانبه دولت‌ها ۳۴
- د- بیانیه‌ها و قطعنامه‌های صادره از سازمان بین‌المللی ۳۵
- مبحث دوم: اصول بنیادین حقوق بین‌الملل محیط‌زیست ۳۵
- بند اول: اصول عمومی ۳۵
- الف- اصل حاکمیت ۳۵
- ب- اصل همکاری ۴۰
- ج- اصل اطلاع‌رسانی ۴۳
- د- اصل پرداخت غرامت توسط آلوده ساز ۴۷
- بند دوم: اصول خاص ۵۰
- الف- اصل جلوگیری ۵۰
- ب- اصل احتیاطی ۵۲
- ج- اصل ارزیابی زیست محیطی EIA ۵۵
- د- اصل توسعه پایدار ۵۷
- فصل دوم: الزامات زیست محیطی شرکت‌های چند ملیتی ۶۰
- گفتار اول: الزامات زیست محیطی شرکت‌های چند ملیتی ۶۱
- مبحث اول: الزامات قراردادی شرکت‌های چند ملیتی ۶۱
- مبحث دوم: الزامات غیر قراردادی شرکت‌های چند ملیتی ۶۳
- بند اول: قوانین و مقررات داخلی کشورها ۶۴
- بند دوم: معاهدات بین‌المللی ۶۸
- الف- معاهدات دو جانبه بین‌المللی ۶۹
- ب- معاهدات چندجانبه بین‌المللی ۷۰
- بند سوم: اسناد بین‌المللی محیط‌زیست در رابطه با شرکت‌های چند ملیتی ۷۱
- الف- طرح پیش نویس سازمان ملل متحد ۷۷
- ب- رهنمودهای سازمان توسعه و همکاری اقتصادی ۷۸
- ج- بیانیه کنفرانس سازمان ملل متحد دربارهٔ انسان و محیط زیست استکهلم-
۱۹۷۲ ۷۹
- د- کنفرانس ریودوژانیرو و دستور کار ۲۱ ۸۳
- ه- پروتکل کیوتو ۸۵
- و- اجلاس جهانی توسعه پایدار- ژوهانسبورگ ۲۰۰۲ ۸۷
- ز- ریو ۲۰+ ۸۹
- گفتار دوم: مبانی و انواع مسئولیت شرکت‌های چند ملیتی ۹۰

فهرست مطالب □ ۷

مبحث اول: ضرورت شناسایی شرکت‌های چند ملیتی.....	۹۰
بند اول: مفاهیم.....	۹۰
بند دوم: اشکال مختلف شرکت‌های چند ملیتی:.....	۹۳
الف- اشکال تجاری.....	۹۳
ب- اشکال حقوقی.....	۹۴
مبحث دوم: مبانی و انواع مسئولیت شرکت‌های چند ملیتی.....	۱۰۰
بند اول: مبانی اولیه مسئولیت شرکت‌های چند ملیتی.....	۱۰۰
بند دوم: انواع مسئولیت برای شرکت‌های چند ملیتی.....	۱۰۳
الف- مسئولیت اجتماعی شرکت‌های چند ملیتی.....	۱۰۳
ب- مسئولیت برون مرزی شرکت‌های چند ملیتی.....	۱۱۰
ج- سایر مسئولیت‌های شرکت‌های چند ملیتی.....	۱۱۳

بخش دوم: اجرای تعهدات زیست محیطی توسط شرکت‌های چند ملیتی

فصل اول: آثار حقوقی مسئولیت زیست محیطی شرکت‌های چند ملیتی.....	۱۱۹
گفتار اول: مبنای حقوقی مسئولیت زیست محیطی شرکت‌های چند ملیتی.....	۱۱۹
مبحث اول: مبنای مسئولیت شرکت‌های چند ملیتی ناشی از خسارات زیست محیطی.....	۱۱۹
بند اول: مسئولیت زیست محیطی شرکت‌های چند ملیتی در موافقتنامه‌ها.....	۱۲۲
بند دوم: مسئولیت زیست محیطی شرکت‌های چند ملیتی در پرتو اقدامات سازمان‌های بین‌المللی.....	۱۲۵
بند سوم: مسئولیت زیست محیطی شرکت‌های چند ملیتی در پرتو کنوانسیون‌های بین‌المللی.....	۱۲۷
بند چهارم: مسئولیت زیست محیطی شرکت‌های چند ملیتی و کمیسیون حقوق بین‌الملل.....	۱۲۸
مبحث دوم: عوامل رافع مسئولیت زیست محیطی.....	۱۲۹
بند اول: عوامل رافع الزام آور (اجباری).....	۱۲۹
الف- دخالت شخص ثالث.....	۱۲۹
ب- رعایت تعلیمات دولتی یا دستورات.....	۱۳۰
بند دوم: عوامل رافع مسئولیت غیر الزام آور (اختیاری).....	۱۳۰
الف- دارا بودن مجوز دولتی.....	۱۳۱
ب- رعایت قانون.....	۱۳۳
ج- رعایت آخرین نتایج علمی و فنی.....	۱۳۴
گفتار دوم: خسارات زیست محیطی و جبران آن‌ها.....	۱۳۵

- ۱۳۵ مبحث اول: مبنای خسارت زیست محیطی
- ۱۳۹ بند اول: دیدگاه UNEP در خصوص خسارت زیست محیطی
- ۱۴۰ بند دوم: دیدگاه کمیسیون اقتصادی اروپا در خصوص خسارات زیست محیطی
- ۱۴۱ مبحث دوم: مبنای تقصیر
- ۱۴۲ بند اول: مسئولیت مبتنی بر تقصیر (نظریه خطا)
- ۱۴۴ بند دوم: تلاش مقتضی به عنوان یک معیار
- ۱۴۶ بند سوم: مسئولیت محض
- ۱۵۰ مبحث سوم: ورود خسارت زیست محیطی
- ۱۵۱ مبحث چهارم: زیان دیده زیست محیطی
- ۱۵۲ مبحث پنجم: رابطه سببیت
- ۱۵۶ مبحث ششم: ارزیابی خسارت زیست محیطی و شیوه‌های جبران آن‌ها
- ۱۶۱ مبحث هفتم: قلمرو زیان زیست محیطی
- ۱۶۲ بند اول: طرفداران حقوق عمومی
- ۱۶۳ بند دوم: طرفداران حقوق خصوصی
- فصل دوم: مسئولیت شرکت‌های چندملیتی ناشی از نقض الزامات زیست محیطی؛
- ۱۶۴ اقامه دعوی، چالش‌ها، راهکارها
- گفتار اول: مسئولیت شرکت‌های چندملیتی در نقض اصول حقوق بین‌الملل
- ۱۶۵ محیط‌زیست و بررسی قوانین
- مبحث اول: تسری اصول زیست محیطی به شرکت‌های چندملیتی و مسئولیت
- ۱۶۵ آن‌ها در نقض استانداردها
- ۱۶۶ بند اول: خودارزیابی آثار زیست محیطی
- ۱۶۷ بند دوم: یکپارچه سازی
- ۱۶۸ بند سوم: سیستم مدیریت محیط‌زیست
- ۱۶۹ بند چهارم: اصل پیشگیری یا مراقبت کافی
- ۱۷۰ بند پنجم: اصل ارائه اطلاعات زیست محیطی
- ۱۷۲ بند ششم: اصل احتیاط
- ۱۷۳ بند هفتم: مشورت عمومی
- ۱۷۴ بند هشتم: اصل هزینه آلوده کننده‌ها
- ۱۷۵ بند نهم: استاندارد مربوط به استفاده مناسب و پایدار از منابع طبیعی
- الف- توسعه پایدار
- ب- استفاده پایدار از منابع طبیعی
- ۱۷۷ مبحث دوم: مقررات زیست محیطی مختص انتساب مسئولیت به شرکت‌های
- چندملیتی
- ۱۷۸

فهرست مطالب □ ۹

بند اول: مقررات غیر رسمی.....	۱۸۰
الف- مقررات داخلی شرکت.....	۱۸۱
ب- مقررات مدنی (ملی).....	۱۸۴
بند دوم: مقررات رسمی.....	۱۸۸
الف- مقررات ملی و منطقه‌ای.....	۱۸۸
ب- مقررات بین‌المللی.....	۱۹۲
گفتار دوم: مسئولیت زیست محیطی شرکت‌های چندملیتی در پرتو رویه قضایی.....	۱۹۵
مبحث اول: دعاوی خصوصی مبتنی بر مسئولیت مدنی در رویه قضایی ملی و اقامه دعوی.....	۱۹۵
بند اول: مسئولیت مدنی شرکت‌های چندملیتی فرعی.....	۱۹۷
بند دوم: انتساب مسئولیت زیست محیطی به شرکت مادر.....	۲۰۶
الف- مسئولیت اولیه.....	۲۰۷
ب- مسئولیت نیابتی.....	۲۱۰
ج- مسئولیت ثانویه.....	۲۱۱
د- مسئولیت سازمانی.....	۲۱۲
ه- مسئولیت شرکت مادر در قالب سازمانی.....	۲۱۴
بند سوم: انتساب مسئولیت زیست محیطی شرکت‌های چندملیتی به دولت متبوع.....	۲۱۵
بند چهارم: اقامه دعوی علیه شرکت‌های چندملیتی.....	۲۲۵
الف- خواننده دعوی.....	۲۲۶
ب- مرجع رسیدگی به دعاوی مسئولیت.....	۲۲۷
ج- قانون حاکم.....	۲۲۹
مبحث دوم: دعاوی دولتی در مورد مسئولیت زیست محیطی شرکت‌های چندملیتی.....	۲۳۲
بند اول: داوری در رسیدگی به دعاوی مسئولیت شرکت‌های چندملیتی با در نظر گرفتن BITs.....	۲۳۲
الف- معاهدات دو جانبه سرمایه‌گذاری در حمایت از محیط‌زیست.....	۲۳۳
ب- داوری در اختلافات زیست محیطی و معاهدات دو جانبه.....	۲۳۷
بند دوم: کمیسیون حقوق بین‌الملل و مسئولیت زیست محیطی شرکت‌های چند ملیتی.....	۲۴۲
الف: اقدامات کمیسیون حقوق بین‌الملل؛ مسئولیت اعمال منع نشده و خسارات زیست محیطی.....	۲۴۲
ب- اقدامات کمیسیون حقوق بین‌الملل براساس طرح مسئولیت دولت‌ها.....	۲۴۸
بند سوم: وضعیت شرکت‌های نفتی و مسئولیت زیست محیطی.....	۲۵۲
الف- فعالیت شرکت‌های نفتی و خسارات زیست محیطی.....	۲۵۲

۱۰ □ حقوق محیط زیست و شرکت های چند ملیتی

ب- بررسی چند نمونه رویه قضایی مسئولیت شرکت های چندملیتی نفتی و در مورد خسارات زیست محیطی.....	۲۵۴
ج - بررسی چند نمونه آراء قضایی ملی بند چهارم: رویکرد حقوق ایران در زمینه مسئولیت زیست محیطی شرکت های چندملیتی	۲۶۳
الف- بررسی قوانین داخلی	۲۶۸
ب- اقامه دعوی به دلیل خسارت زیست محیطی در حقوق داخلی ایران	۲۷۰
نتیجه گیری	۲۷۵
منابع و ماخذ.....	۲۸۱